

1872

HET OPRUIJEN
VAN KROTTEN
EN KROTWYKEN
TE AMSTERDAM

ENKELE BIJZONDERHEDEN
BETREFFENDE DE WONING-
VOORZIENING

416

PdR 100 X
GEMEENTELIJKE WONINGDIENST - AMSTERDAM

1872

HET OPRUIMEN VAN KROTTEN EN KROTWIJKEN TE AMSTERDAM

ENKELE BIJZONDERHEDEN BETREFFENDE
DE WONINGVOORZIENING

LEGAAT P. DE RUIJTER
Subfaculteit Planologie en Demografie
U.V.A.

Peter de Ruijter
D.H. 10.7
27/5/00

STADSDRUKKERIJ — AMSTERDAM — 1929

Een oude gevelsteen.

HET opruimen van krotwijken staat meer en meer in het middelpunt van de belangstelling. De bepalingen van de Woningwet, welke het opruimen van krotwijken mogelijk maken, zijn in Amsterdam geen doode letter gebleven.

Uilenburg

Bij besluit van den Gemeenteraad van 23 Februari 1910 werd een voorloopig plan tot onteigening van gronden en gebouwen, gelegen in het door de Israelitische bevolking bewoonde stadsgedeelte, gewoonlijk aangeduid als *Uilenburg*, vastgesteld, ten einde dit stadsgedeelte op afdoende wijze te kunnen verbeteren. Blijkens het door de Gezondheidscommissie uitgebrachte verslag waren van de 908 te ont-eigenen woningen 380 onbewoonbaar. Van deze werden er 368 onbewoonbaar verklaard.

Deze wijk is gelegen op een eiland, waarop twee evenwijdige zeer nauwe straten waren gelegen. Het nieuwe plan bestaat uit een breede straat van 18 Meter.

Ten einde aan de Joodsche bevolking in het Centrum van de stad nog eenige huisvesting te geven, zijn er op *Uilenburg* 72 woningen opgericht, welke geëxploiteerd worden door de Stichting Handwerkers Vriendenkring.

Het besluit van de definitieve onteigening werd door den Gemeenteraad op 15 November 1911 genomen. Dit besluit werd door de Kroon goedgekeurd op 22 Februari 1912. De gerechtelijke onteigening kon daarna, voorzover deze noodig was, worden voorbereid. In 1916 werd met de slooping van de perceelen een aanvang gemaakt. Vooraf had de ontruiming plaats gehad, hetgeen eerst mogelijk was toen de complexen woningen der Stichting Handwerkers Vriendenkring in de Afrikaansche buurt voor bewoning

gereed waren gekomen. Een zeer groot deel der Uilenburgers trok naar deze nieuwe woningen.

De kosten van deze onteigening bedroegen rond 1 miljoen gulden.

Valkenburg

Nadat de onteigening van Uilenburg en de saneering van dat eiland had plaats gehad, werd in dit deel der stad met de saneering voortgegaan en kwam aan de beurt het eiland *Valkenburg*.

Bij besluit van den Gemeenteraad van 21 Juli 1926 werd een voorloopig plan tot onteigening van gronden en gebouwen vastgesteld.

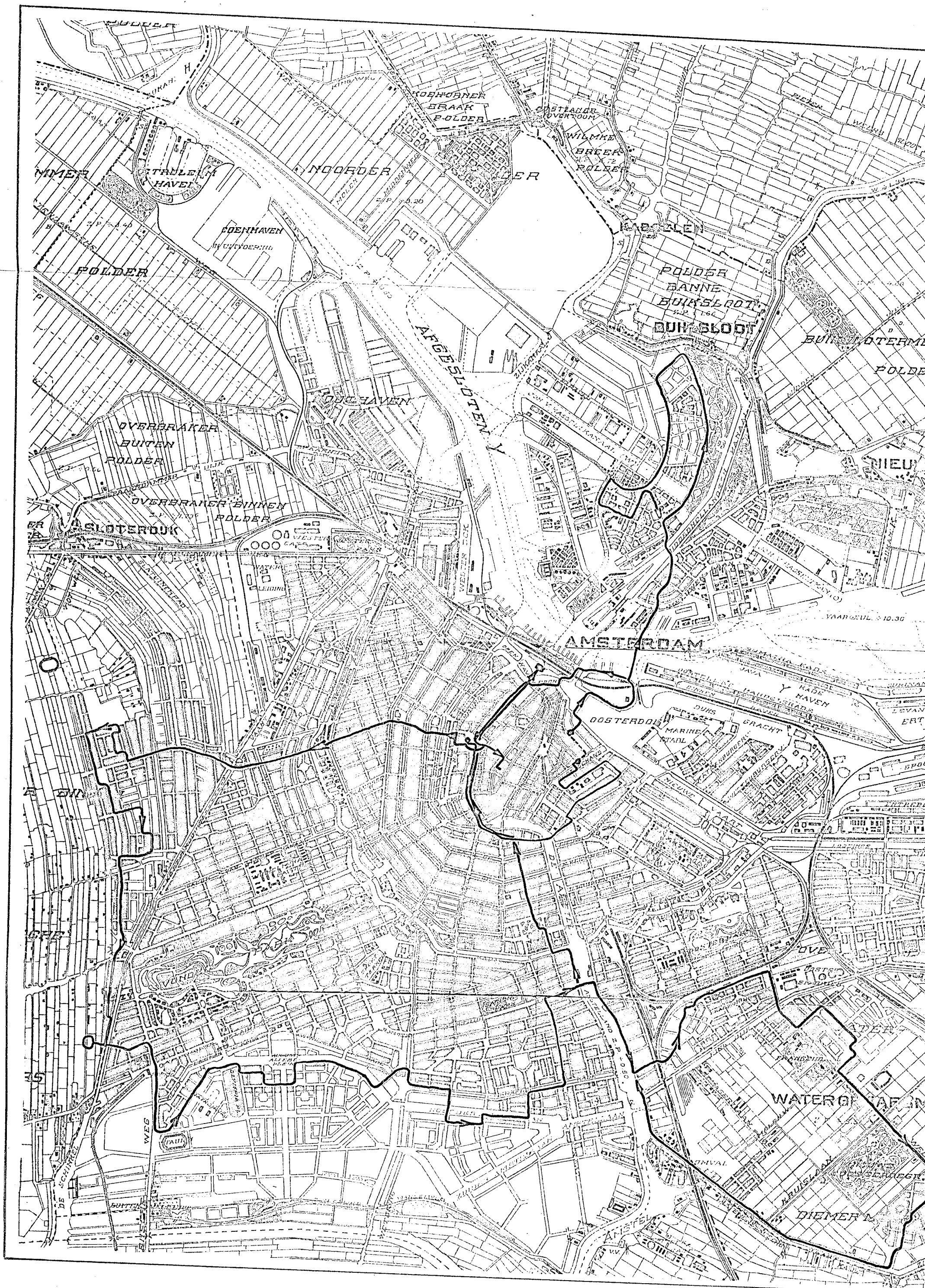
Het door de Gezondheidscommissie uitgebrachte verslag wees aan, dat van de 447 te onteigenen woningen er 232 onbewoonbaar waren.

Op dit eiland bestaat de saneering in het verbreden van de straat aan de Z.O.-zijde ; de onteigening strekt zich dus niet uit tot de overliggende zijde.

Verwacht wordt, dat het particulier initiatief aan de ontworpen nieuwe straat nieuwe groote gebouwen zal oprichten. Deze verwachting bestaat vooral, omdat ook van de niet te onteigenen woningen een groot deel onbewoonbaar is verklaard.

Aan de onteigende zijde zal deels de grond in erfpacht worden uitgegeven, deels van gemeentewege arbeiderswoningen worden gebouwd.

Het definitieve besluit tot onteigening werd door den Gemeenteraad genomen op 13 Juli 1927. Den 17den December 1927 werd hierop de Koninklijke goedkeuring verkregen. Op een enkele uitzondering na, zijn thans reeds alle in het onteigeningsplan begrepen perceelen door aankoop in het bezit der Gemeente overgegaan, zoodat van een gerechte-

NOORDER

NOORDER

KOPHORN
BRAAK
POLDER

WILHEM
BREEK
POLDER

TRIELEN
HAVEN

COENHAVEN
BY WYVOERSTRAAT

FOLDER

POLDER
BANNE
BUKSELROT
DUK SLOOT

BUKSELROT
POLDER

AFGESLOTEN
Y

OVERBRAGER
BUITEN
POLDER

OVERBRAGER
BINNEN
POLDER

SLOTERDOEK

AMSTERDAM

OOSTERDOEK
MARINE
STAD

WATERLOO
AF BUREAU

DIEMER

JAAR 1871

lijke onteigening kan worden afgezien. Met de slooping is een aanvang gemaakt.

De kosten van deze onteigening zullen rond *f* 700.000 bedragen.

Reeds thans zijn door de Gemeente vele perceelen aangekocht en afgebroken.

Ridder- en Jonkerstraten

Tusschen de Gelderschekade en de Oude Waal ligt de buurt van *Jonker- en Ridderstraat*. Deze buurt is bekend om hare zeer slechte woningtoestanden. Bij besluit van den Gemeenteraad van 20 Maart 1929 werd een voorloopig plan tot onteigening van gronden en gebouwen vastgesteld. Het door de Gezondheidscommissie uitgevoerde onderzoek wees aan, dat van de 558 te onteigenen woningen er 458 onbewoonbaar waren, 89 woningen zouden nog te verbeteren zijn, terwijl slechts 11 woningen voldeden aan de voor bewoonbaarheid noodzakelijke eischen.

De saneering van deze buurt zal bestaan uit het grootendeels doen verdwijnen van de *Ridder- en Jonkerstraten*, en verder in het verbreedten der dwarsstraten.

Op de vrijkomende terreinen zal deels een fabriekscentrum ontstaan, terwijl voorts een kinderspeelplaats, een volkslogement, een nieuw politiebureau en een groep woningen zijn ontworpen.

In afwachting van het verder verloop van de onteigening zijn door de Gemeente reeds aangekocht 137 perceelen voor *f* 361,210. Met de slooping is reeds een aanvang gemaakt.

De kosten van deze onteigening zullen volgens raming bedragen *f* 645.000.

Jordaan

Door den Gemeenteraad werd bij besluit van 17 Mei 1911 vastgesteld een voorloopig plan tot onteigening der gronden

en gebouwen, gelegen tusschen de Willemsstraat, de Palm-
dwaarsstraat, de Palmgracht en de Brouwersgracht.

Deze onteigening is tot heden niet verder gekomen.

Wel is thans in voorbereiding een saneering van een
groot deel van de Jordaan.

Opruiming van sloppen

In de kern van de Oude Stad wordt wederom sinds enkele jaren gepoogd de slechte woningen in steegjes en sloppen te doen verdwijnen. De verdere saneering kan worden overgelaten aan de city-vorming. In de overige deelen der Oude Stad zijn thans ongeveer alle kelderwoningen door onbewoonbaarverklaring opgeruimd.

Sedert de invoering van de Woningwet werden de volgende woningen onherroepelijk onbewoonbaar verklaard.

Jaren	Kelderwoningen	Woningen boven den grond	Samen
1904	0	12	12
1905	49	226	275
1906	68	260	328
1907	61	556	617
1908	108	355	463
1909	21	556	577
1910	122	612	734
1911	159	137	296
1912	29	372	401
1913	16	7	23
1914	4	9	13
1915 t.m. 1925	0	0	0
1926	77	184	261
1927	215	366	581
1928	87	745	832
1929 (1 kw.)	—	111	111
Samen.	1016	4508	5524

Waar worden de verdreven gezinnen gehuisvest

Ten einde de gezinnen, welke door overheidsmaatregelen hunne woningen moeten verlaten, een nieuwe woning te doen betrekken, heeft de gemeente met Rijksvoorschot en bijdrage gebouwd 1500 woningen (deels nog in aanbouw).

Volgens overeenkomst met de Regeering mogen deze woningen uitsluitend verhuurd worden :

- a aan gezinnen afkomstig uit een hun door onbewoonbaarverklaring of onteigening in verband met krotopruijing ontnomen woning ;
- b aan gezinnen afkomstig uit een slechtere woning ;
- c aan gezinnen afkomstig uit een overvulde woning ;
en voorts alle van zoo geringen maatschappelijken welstand dat zij redelijkerwijze geacht moeten worden een hoogere huur niet te kunnen betalen.

Van deze 1500 woningen zijn of zullen er worden gebouwd:
in den Buiksloterham 769 (4 complexen),
„ de Spaarndammerbuurt 168,
„ „ Afrikaanschebuurt 418 (2 complexen).

Verdeeld naar het aantal slaapkamers bestaan deze complexen uit :

met 1 slaapkamer	101	woningen.
„ 2 slaapkamers	206	„
„ 3 „	611	„
„ 4 „	437	„

In de Spaarndammerbuurt en in de Afrikaansche buurt zijn de woningen in vierverdiepingsperceelen gelegen. In den Buiksloterham zijn uitsluitend ééngesinshuizen gebouwd.

De stichtingskosten van een woning bedragen $\pm f$ 3275.

De huren bedragen gemiddeld f 4,50 per week, (maximum f 6,50 minimum f 3,50.)

Met de verplaatsing van de gezinnen uit onbewoonbaar verklaarde woningen, uit onteigende woningen en uit het af te breken z.g. Obeltdorp (houten noodwoningen) naar de nieuwe woningen is een aanvang gemaakt.

Naast de normale woningen zijn in het plan begrepen 73 woningen voor oude echtparen of alleen wonenden. De huren van deze woninkjes zullen bedragen *f* 3,50 à *f* 3,75 per week.

Bovendien zijn voor de a-sociale gezinnen opgericht het Asterdorp en het Zeeburgerdorp. Het eerste dorp is begrepen in het 1500-woningenplan. Deze inrichtingen bestaan uit 189 verblijven (Asterdorp 133 verblijven, Zeeburgerdorp 56 verblijven). Deze worden beschikbaar gesteld voor *f* 3., *f* 3,25 en *f* 3,50 per week.

Uit deze inrichtingen zijn of worden binnenkort twintig gezinnen overgeplaatst naar de nieuwe woningen of naar andere normale gemeentewoningen.

Met de voorbereiding van 1350 gemeentewoningen, welke eveneens ter beschikking der krotbewoners zullen worden gesteld, is een aanvang gemaakt. Over den bouw zijn onderhandelingen met de Regeering gaande.

Enkele bijzonderheden betreffende de woningvoorziening van Amsterdam

Aantal aanwezige gezinnen op 1 Januari 1929	191.301	
„ „ woningen „ 1 „	1929	191.675
„ leegstaande „ „ 1 „	1929	2819
„ tehuurstaande „ „ 1 „	1929	2558

In exploitatie bij of onder toezicht van den Woningdienst
staan de volgende woningen :

Gemeentewoningen	9142	woningen
Vereenigingswoningen :		
<i>a</i> Arbeiderswoningen	14082	„
<i>b</i> Middenstandswoningen	1341	„
Particuliere woningen, welke zijn verbonden onder verband van :		
<i>a</i> Eerste hypotheek	956	„
<i>b</i> Tweede „	2889	„
Samen	28410	woningen.

Bovendien was de Gemeente betrokken bij de financiering van den bouw van 6 Tehuizen en 2 Vacantiekolonies.

In totaal staan dus onder toezicht of beheer van den Woningdienst 15 % van het totale aantal in de Gemeente aanwezige woningen.

In *aanbouw* of in *voorbereiding* waren op 1 Januari 1929 :

	Aanbouw	Voorbereiding
1. Gemeentewoningen :	889	2979 1713
2. Vereenigingswoningen :		
<i>a</i> Woningwetwoningen	0	0
<i>b</i> Met gemeentelijke garantie. ..	126	1517
3. Particuliere woningen.....	4327	1550 ¹⁾
Samen.	5342	6046 4780

In de laatste vijf jaren vermeerderde het aantal gezinnen met \pm 3200 per jaar.

Door onbewoonbaarverklaring zal de woningvoorraad jaarlijks verminderen met 800 à 1000 woningen, terwijl ten slotte ter vervanging van verbouwde, gesloopte en aan de bestemming onttrokken woningen (na aftrek der woningen, welke herbouwd zijn, enz.) noodig zijn rond 500 woningen per jaar.

Per jaar zullen derhalve in de naaste toekomst in Amsterdam 4500 à 4700 woningen gebouwd moeten worden.

Kostendekkend is in Amsterdam geen woning te bouwen, welke lager kan verhuurd worden dan voor *f* 6,75 à *f* 7.— per week.

Mei 1929.

*De Directeur van den Gemeentelijken
Woningdienst,
A. KEPPLER.*

¹⁾ Bouwvergunning verleend, maar nog niet in uitvoering en bouwvergunning gevraagd, maar nog niet verleend.

AFBEELDINGEN

De Valkenburgerstraat in 1928.

De Batavierstraat in 1911.

De Nieuwe Uilenburgerstraat in 1929.

De nieuwe woningen in exploitatie bij de stichting
„Handwerkers Vriendenkring” aan de Nieuwe Uilenburgerstraat.

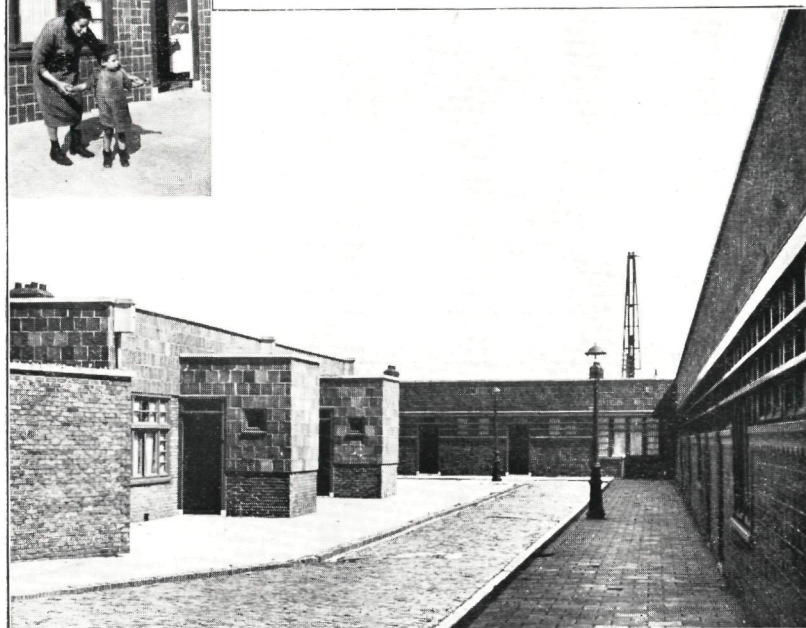
De Jonkerstraat in 1928.

Hoe enkele verplaatste gezinnen hun oude woningen achter lieten.

Het type-bewoner van het Asterdorp.

Een straatje in het Asterdorp.

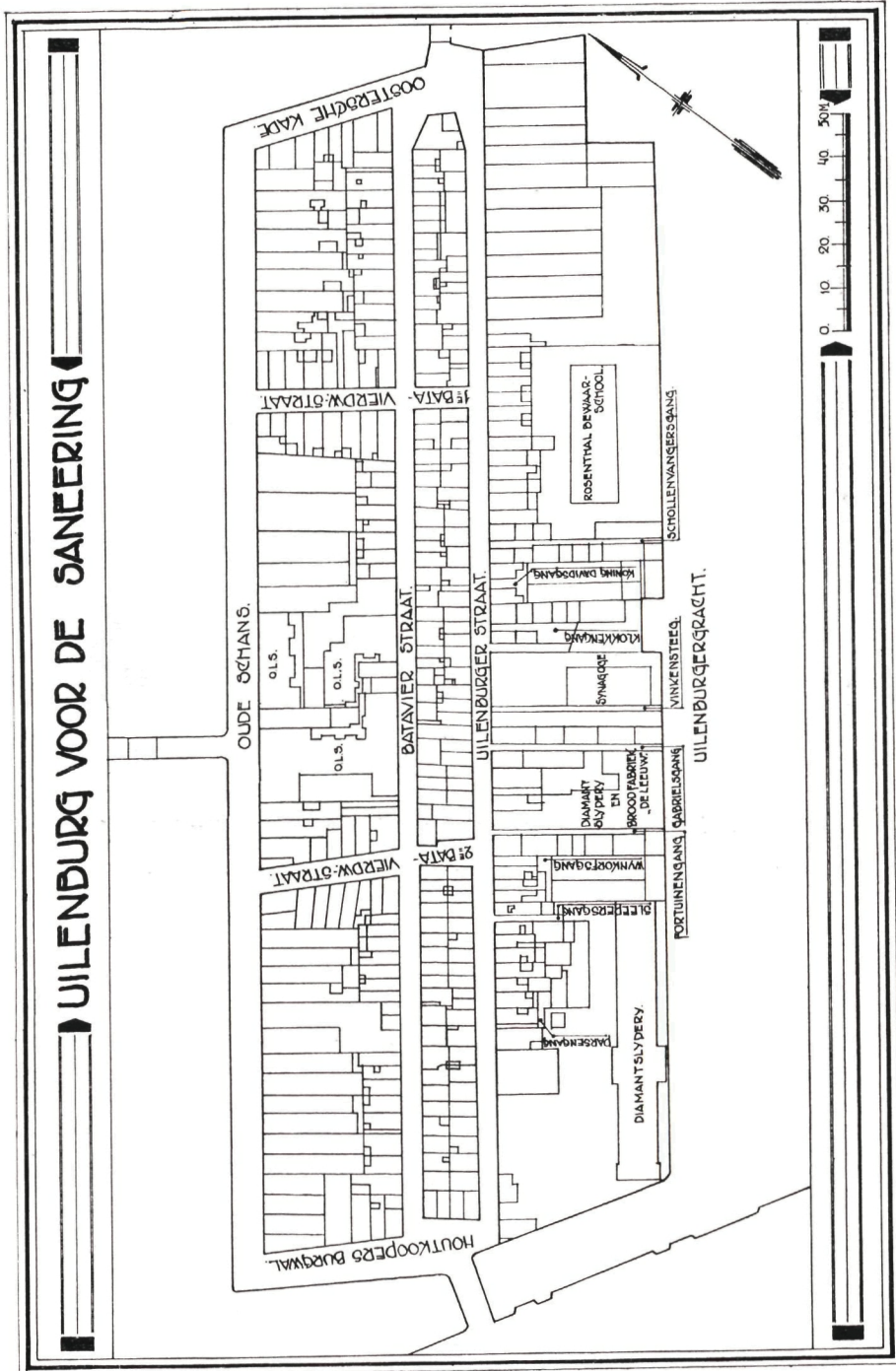

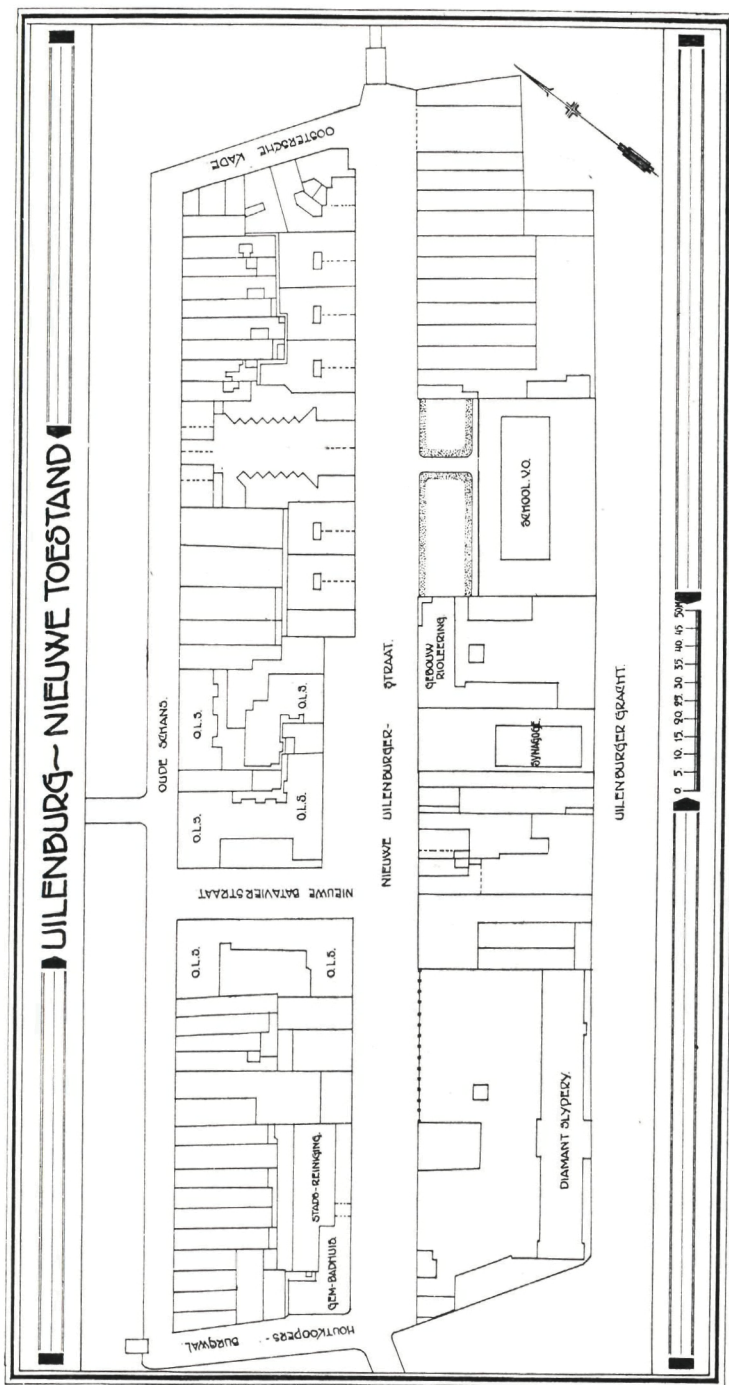
De woningen der stichting „Handwerkers Vriendenkring”
aan den Tugelaweg, waarheen de Uilenburgers verhuisden.

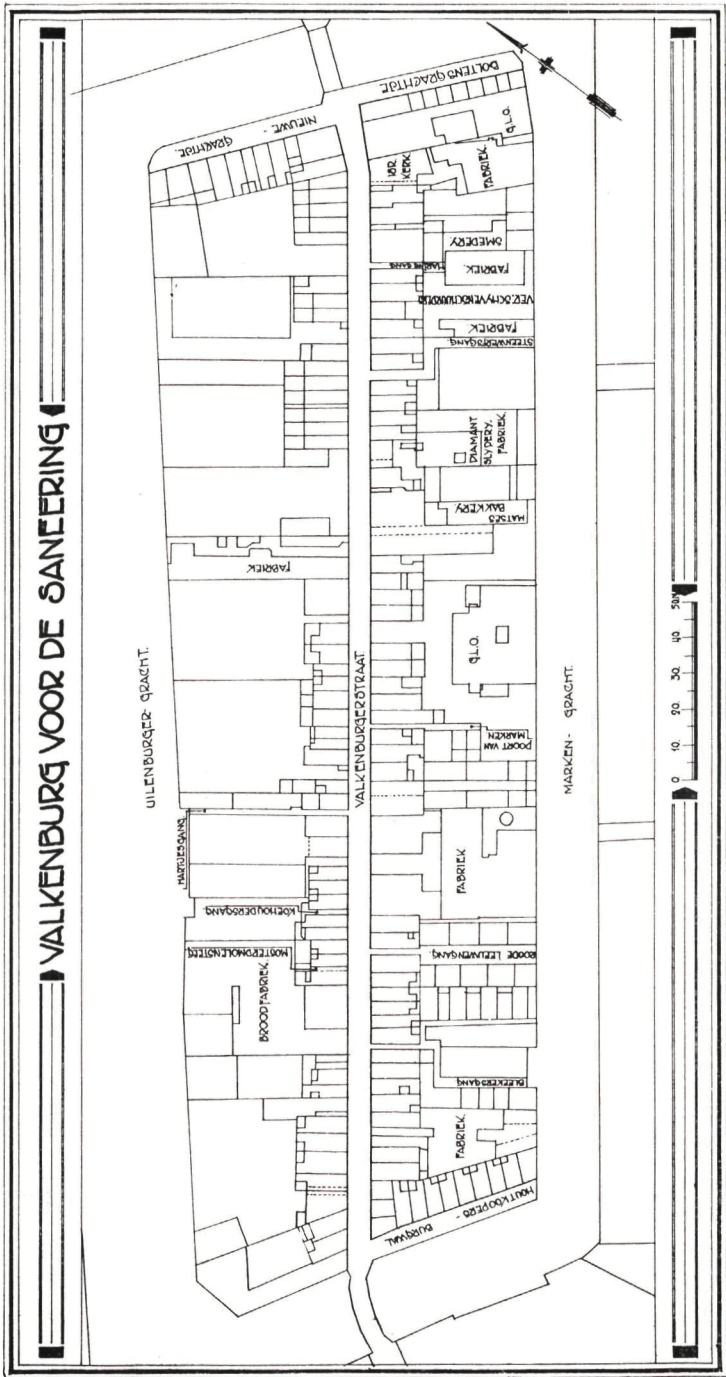
Een straat in het nieuwe complex woningen in den Buiksloterham, waarheen de bewoners der Jonker- en Ridderstraten verhuizen.

UILENBURG VOOR DE SANERING

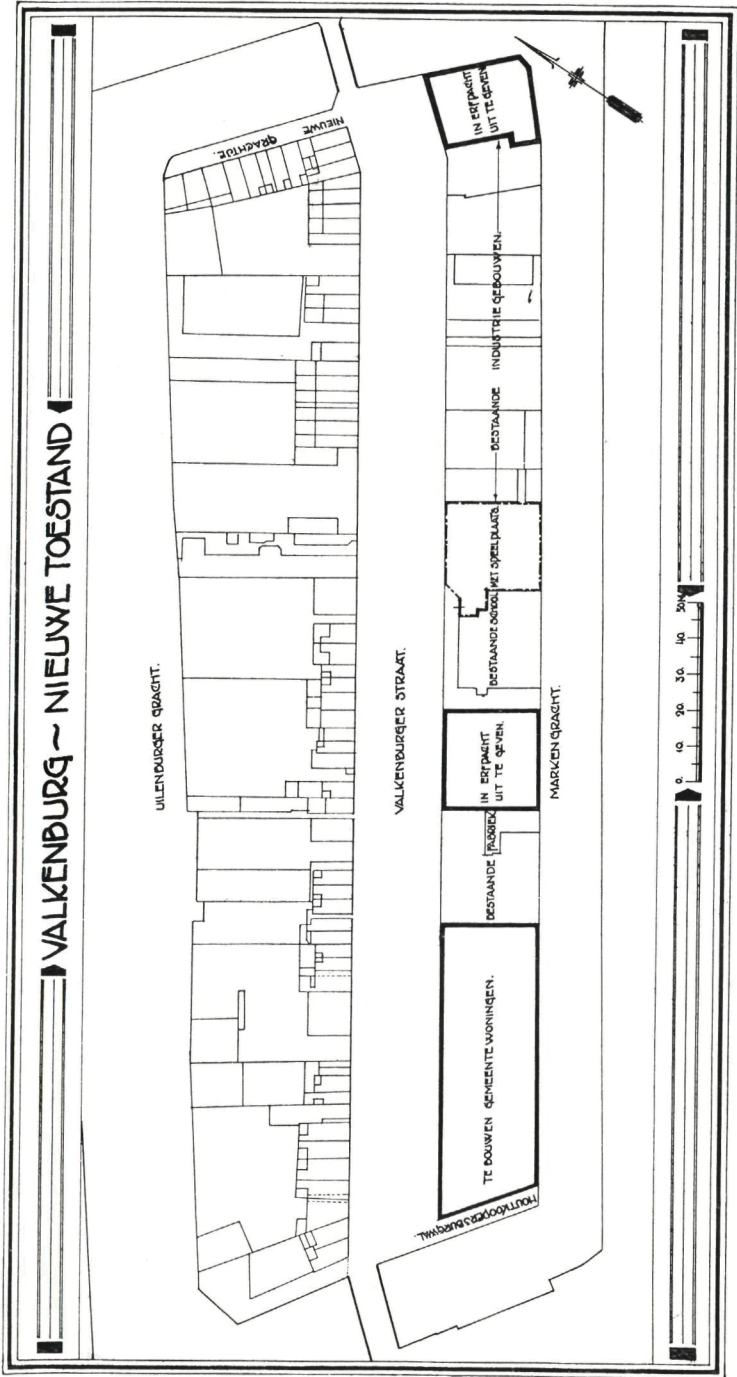

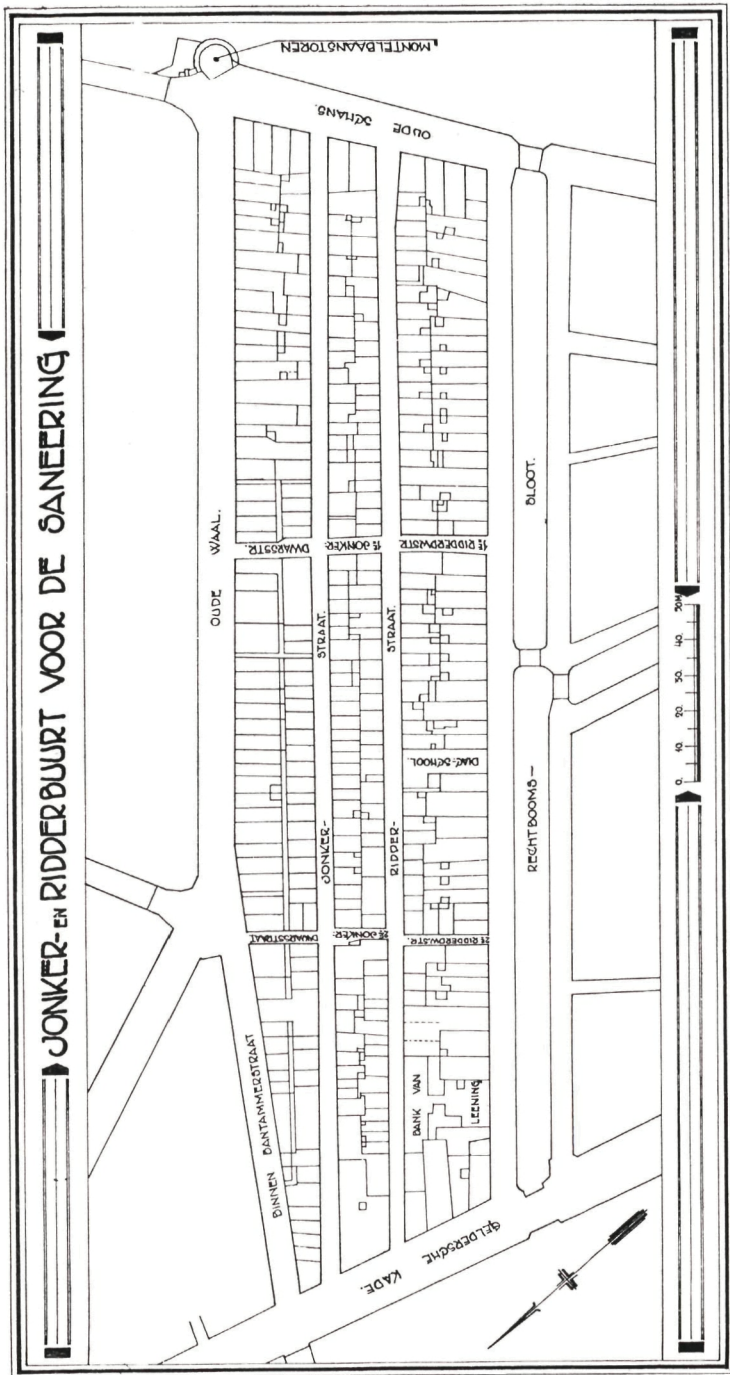

VALKENBURG VOOR DE SANCERING

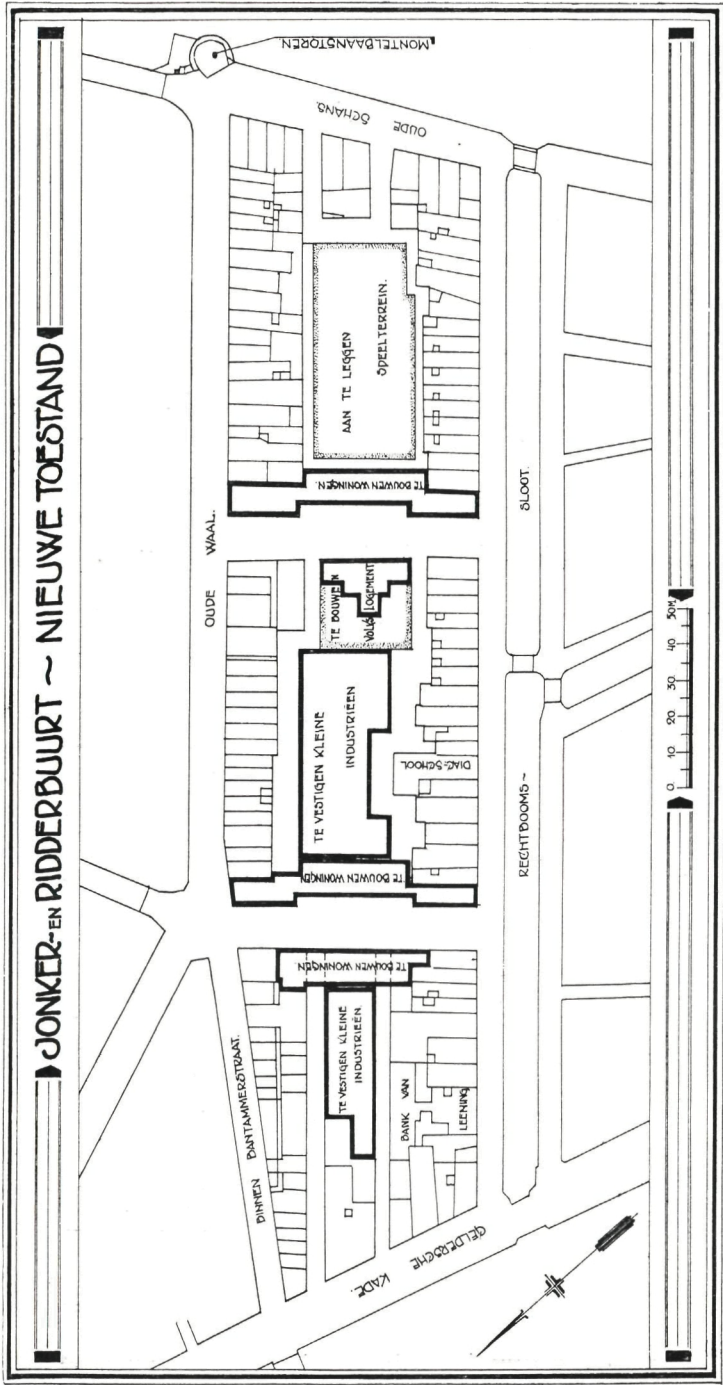

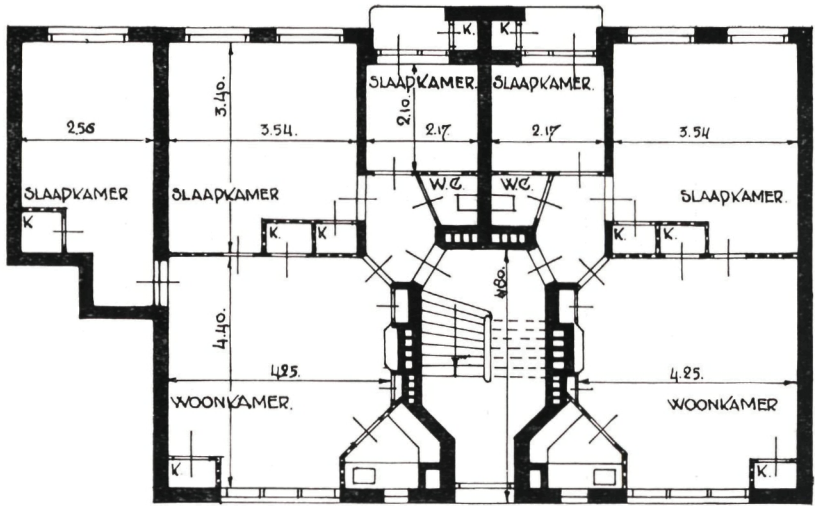
VALKENBURG ~ NIEUWE TOESTAND

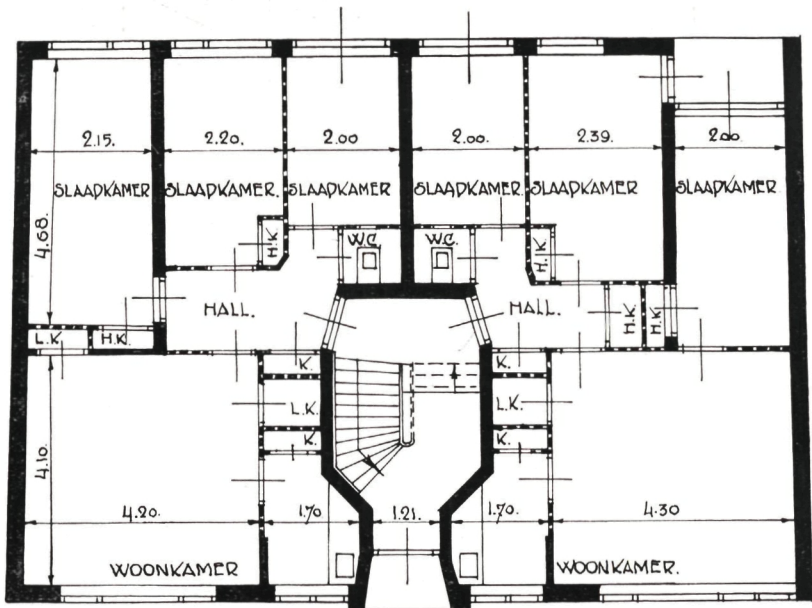

JONKER-EN RIDDERBUURT ~ NIEUWE TOESTAND

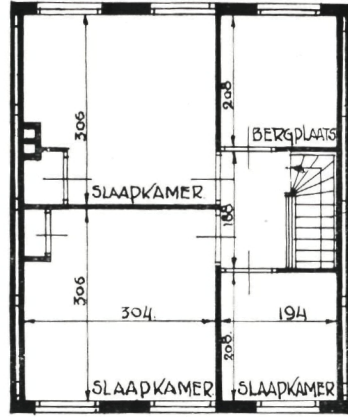
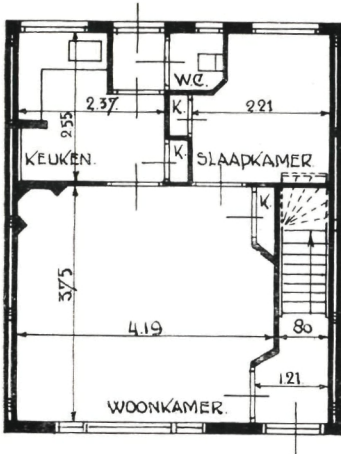

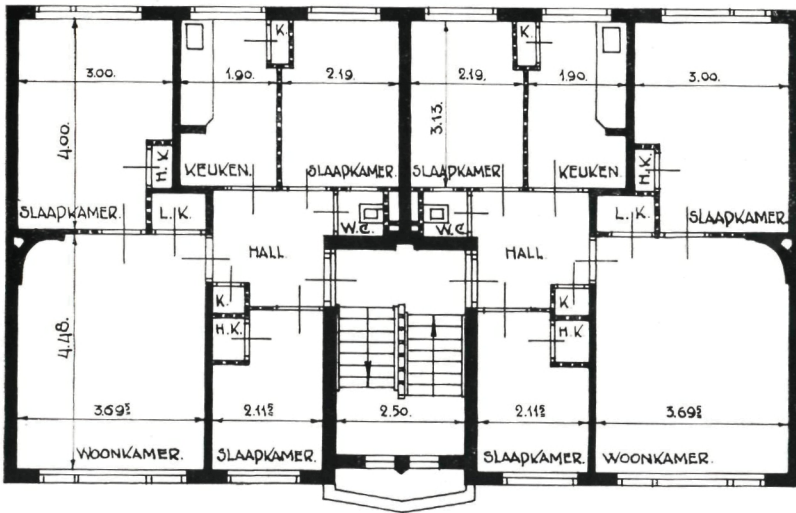
Gemeentewoningen in de Spaarndammerbuurt.

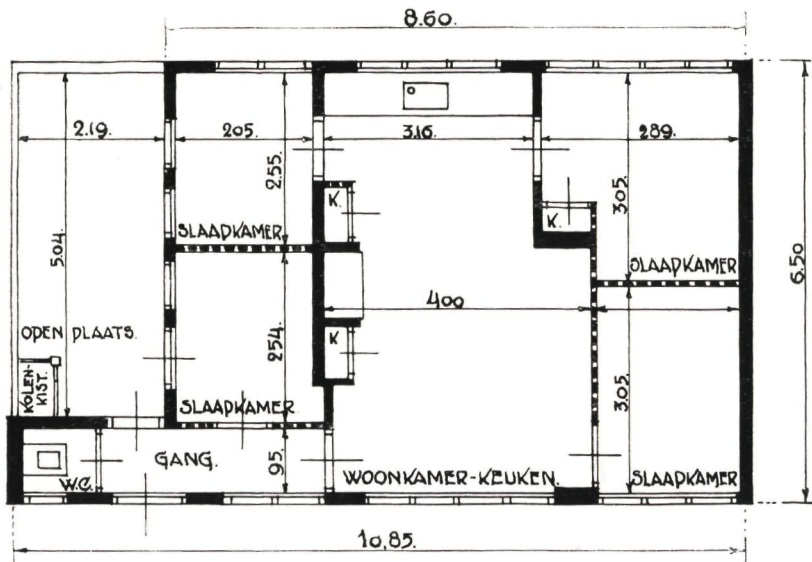
Gemeentewoningen in de Afrikaansche buurt.

Eengezinshuizen in den Buikslooterham.

Woningen aan de Nieuwe Uilenburgerstraat.

Gemeentewoningen in het Asterdorp.